

SHKURTIMISHT SISTEMI BANKAR SHQIPTAR PËR VITIN 1999

1. TIPARE TË PËRGJITHSHME TË SISTEMIT BANKAR NË VITIN 1999.

Struktura e sistemit bankar shqiptar, gjatë vitit 1999, është përmirësuar ndjeshëm në favor të aktivitetit bankar privat. Tre banka të reja me kapital privat: FEFAD Bank, Banka Ndërtregtare dhe Dega Tiranë e Bankës së Parë të Investimeve filluan aktivitetin e tyre.

Kështu numri i bankave të përbashkëta dhe private arriti në 11 ndër 13 banka gjithsej në sistemin bankar shqiptar.

Rritja e numrit të tyre ka rritur konkurrencën në tregun bankar. Për herë të parë, bankat me kapital privat dhe degët e bankave të huaja, e shtrinë gjeografikisht rrjetin e tyre edhe në rrethe të tjera të vendit. Deri në vitin 1998 vetëm bankat shtetërore kishin shtrirje në disa rrethe të vendit, si dhe Banka Tirana me dy degë, në Durrës e Fier. Bankat e tjera private, që u hapën, e përqendruan aktivitetin e tyre vetëm në Tiranë.

Në momentin kur po flasim FEFAD Bank ka dy degë në Fier e Durrës; Banka Italo-Shqiptare 1 agjenci bankare në Durrës; Banka Kombëtare Greke 2 agjenci bankare në Durrës dhe Korçë. Bankat private dhe degët e bankave të huaja kanë filluar t'i konkurrojnë bankat shtetërore në cilësinë e shërbimeve dhe llojshmërinë e produkteve që ofrojnë.

Kapitali i paguar i këtyre bankave zë 47,6 për qind të kapitalit të sistemi bankar nga 26,1 për qind që zinte në vitin 1998.

Gjatë vitit 1999 ka vazhduar procesi i privatizimit të bankave shtetërore, që për pasojë, ka kufizuar aktivitetin e tyre. Kjo ka çuar në rritjen e peshës së bankave private, duke u bërë një tjetër faktor mbështetës i rritjes së konkurrencës në tregun bankar.

Për Bankën Kombëtare Tregtare janë përcaktuar aksionerët e rinj: Banka Europiane për Rindërtim dhe Zhvillim, Korporata Ndërkombëtare Financiare (e cila bën pjesë në grupin e Bankës Botërore) dhe Kent Bank (bankë private turke); është nënshkruar marrëveshja e shitjes së aksioneve midis Ministrisë së Financave dhe aksionerëve të rinj. Pritet që brenda vitit 2000, Banka Kombëtare Tregtare, të ketë kaluar totalisht në duart e aksionerëve të rinj, të jetë bërë pagesa e

kapitalit dhe banka të veprojnë në treg si një bankë private duke ruajtur edhe vendosjet e saj në rrethet e tjera të vendit.

Banka e Kursimeve po ristrukturohet duke u përgatitur për procesin e privatizimit.

Hyrja në treg e bankave të reja me kapital privat ka ndryshuar ndjeshëm sjelljen e tregut bankar në drejtim të përmirësimit të cilësisë së shërbimeve bankare; privatizimi i bankave shtetërore do të ndryshojë përfundimisht mentalitetin e publikut shqiptar për të besuar tek institucioni i ri - bankë pa pronar shtetin -.

Pra, në fund të dhjetëvjeçarit të transformimeve të tij të mëdha, sistemi bankar shqiptar i cili numëron në përbërje të tij 13 banka nga të cilat 11 janë banka të përbashkëta dhe private; ka marrë përsipër të ndryshojë shijen e hidhur që ngjarjet e '97 bënë të shoqërojë shumë shpesh emrat e bankave shqiptare; hodhi hapa të sigurt në ndryshimin e psikologjisë dhe qëndrimit të opinionit shqiptar dhe të huaj ndaj bankave shtetërore duke përfunduar privatizimin e njëres prej bankave më të mëdha të deritanishme shtetërore (Bankës Kombëtare Tregtare).

Mbetet që projektet e guximshme të vitit në vazhdim t'i shërbejnë rritjes së besimit të publikut tek bankat dhe përmirësimit të marrëdhënies së vendosur midis tyre.

2. PRIVATIZIMI I BANKËS SË KURSIMEVE.

Procesi i privatizimit të bankave shtetërore ka filluar që në vitin 1995 me miratimin e ligjit nr. 8033 datë 16.11.1995 "Për transformimin e bankave tregtare shtetërore në shoqëri tregtare dhe lejimin e privatizimit të tyre". Mbi bazën e këtij ligji u hartua dhe miratua me vendim të Këshillit të Ministrave nr. 655 datë 23.9.1996 "Strategjia e privatizimit të bankave tregtare shtetërore".

Strategjia përcakton si **qëllim të këtij procesi përsosjen e sistemit bankar dhe krijimin e një sistemi bankar efektiv të qëndrueshëm dhe të shëndoshë financiarisht, që të jetë një mbështetje për rritjen e shpejtë ekonomike të vendit.** Objektiv i qeverisë siç është shprehur në strategji përcaktohet "shitja e bankave shtetërore investitorëve strategjikë duke synuar një shpërndarje të gjerë të kapitalit, zhvillimin e tregjeve kombëtare të

kapitalit, tërheqjen e investitorëve të huaj, mbrojtjen e interesave të klientëve të bankave dhe kalimin tërësor të tyre në duar të sektorit privat”.

Strategjia përcaktoi përfundimin e privatizimit deri në fund të vitit 2000, si dhe metodat e shitjes dhe fazat e këtij procesi.

Mbështetur në bazën e mësipërme ligjore, Ministria e Financave ka marrë një numër vendimesh në lidhje me transformimin e bankave shtetërore në shoqëri tregtare dhe ristrukturimin e pjesës shtetërore të sistemit bankar.

Me hyrjen në fuqi të ligjit nr.8365 datë 2.7.1998 “Për bankat në Republikën e Shqipërisë”, e në mbështetje të tij Banka e Shqipërisë bëri rilicencimin e bankave shtetërore duke i vënë ato në kushte të barabarta me bankat e tjera që veprojnë në Shqipëri.

Përvoja e privatizimit të bankave shtetërore në vendet e Europës Lindore ka treguar se shteti megjithëse heq dorë nga pronësia mbi bankat tërësisht ose pjesërisht, përsëri vazhdon të jetë garant për investitorët e huaj, të paktën edhe për vitet e para pas privatizimit. Në këtë mënyrë nxiten investitorët e huaj për t'u afruar. Një gjë e tillë ju siguroa edhe investitorëve të Bankës Kombëtare Tregtare me nënshkrimin e marrëveshjes “put option”. Më tej, kjo do të ndikojë edhe në tërheqjen e investitorëve strategjikë në procesin e privatizimit të Bankës së Kursimeve.

Gjatë vitit 1998, u revokua licenca e Bankës Tregtare Agrare dhe pjesë të aktivitetit të saj u transferuan në bankat e tjera shtetërore, ndërsa asetet e këqija u transferuan tek Agjencia e Ristrukturimit të Kredive, e krijuar për këtë qëllim. Ky pakësim i numrit të bankave shtetërore ndikoi në shkurtimin dhe përshtetimin e procedurave për dy bankat e tjera.

Më kujdes duhet treguar me privatizimin e Bankës së Kursimeve, e cila është aktualisht banka më e madhe në sistemin bankar dhe me një shtrirje më të gjerë. Ajo është banka e vetme, që mbulon të gjitha veprimet e lidhura me buxhetin e shtetit dhe sistemin e pensioneve në Shqipëri, për shkak të shpërndarjes në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë; mban 67.9 për qind të aktiveve totale të sistemit bankar në Shqipëri dhe 75 për qind të totalit të depozitave; zotëron 88,9 për qind të tregut të bonove të thesarit.

Në maj 1998 me asistencën e Bankës Botërore është firmosur kontrata e qeverisjes (dyvjeçare) me qëllim përgatitjen e bankës për ristrukturim/privatizim.

Gjatë kësaj periudhe menaxhimi i Bankës së Kursimeve është asistuar në mënyrë të vazhdueshme nga këshilltarë të huaj (Bank of Ireland International Services Ltd.), në drejtim të:

- (i) hartimit të një plani strategjik pesë vjeçar;
- (ii) hartimit të buxhetit vjetor të bankës;
- (iii) krijimit të një sistemi informimi të menaxhimit;
- (iv) përcaktimit të efektshmërisë së aktivitetit të degëve të veçanta;
- (v) riorganizimit dhe saktësimit të funksioneve të departamenteve të Drejtorisë së Përgjithshme të bankës sipas standardeve ndërkombëtare.

Por, megjithatë, Banka e Kursimeve edhe gjatë kësaj periudhe vazhdon të mos plotësojë kërkesat e Bankës së Shqipërisë si autoriteti mbikëqyrës në drejtim të kapitalit dhe normave të tjera mbikëqyrëse. Kjo dhe qënia mbi 80 për qind të portofolit të kredive kredi të këqija e ka detyruar Bankën e Shqipërisë që të mos e lejojë Bankën e Kursimeve të zhvillojë aktivitetin kredihënës.

Banka e Shqipërisë është e interesuar për përfundimin në kohë të procesit të privatizimit pasi shtyrja e vazhdueshme e afatit të përfundimit të privatizimit të bankave shtetërore, ka efekte negative për vetë gjendjen e bankave, agonin e të cilave zgjatet duke rritur mundësinë për humbje të mëtejshme të vlerës së tyre, si dhe pengon zbatimin me efektivitet të politikës monetare. Gjithashtu, procesi i privatizimit të Bankës së Kursimeve, si banka më e madhe e sistemit, që ka 75 për qind të depozitave të popullatës duhet të jetë sa më transparent për publikun në çdo fazë të tij, të botohen ligji i formulës së privatizimit të Bankës së Kursimeve e vendimet e Këshillit të Ministrave, të debatohet në publik strategjia për ristrukturimin dhe privatizimin e saj etj.. Gjithashtu, miratimi i ligjit të garantimit të depozitave do të krijonte siguri për publikun për depozitat e tyre, në mënyrë që gjatë procesit të privatizimit të evitohen ngjarje të tilla si tërheqja masive e depozitave për mungesë besimi, pasiguri, etj. me pasoja për sistemin.

Banka e Shqipërisë ka luajtur rolin e **Këshilltarit në procesin e privatizimit** të bankave shtetërore, ka dhënë mendimet dhe vërejtjet e veta për aktet ligjore dhe nënligjore, që janë nxjerrë për këtë qëllim; si ligji mbi

formulën e privatizimit, vendime të ndryshme të Këshillit të Ministrave duke bashkëpunuar ngushtësisht me Ministrinë e Financave dhe Bankën Botërore.

Rritja e numrit të bankave private dhe vazhdimi i procesit të privatizimit kanë ndikuar disi në pozitën e monopolit të Bankës së Kursimeve në sistemin bankar, pasi :

- privatizimi i BKT do të sjellë riaktivizimin e saj për të rimarrë pozitën e humbura në treg;
- shtimi i numrit të bankave të reja , ekspansioni i tyre në depozita, kredi, tregun e bonove të thesarit, tërheqja e klientëve nëpërmjet cilësisë së shërbimeve dhe futjes së shërbimeve të reja, zgjerimi i numrit të degëve të bankave të huaja, 10 degë për vitin 2000 dhe 8 për vitin 2001 etj;
- procedura e privatizimit step vetvetiu aktivitetin e bankës, ajo nuk mund të jetë më agresive, ulja e *yeild*-it të bonove të thesarit do t'i bëjë më agresive bankat e tjera;

- si pasojë e procesit të privatizimit do të ketë një kufizim të Bankës së Kursimeve në kreditim, investime , teknologji etj;
- buxheti duhet të fillojë të kalojë pjesë-pjesë kryerjen e veprimeve të tij në banka të tjera, që mund të realizohet me tender ose me kushte më të mira.

Autoritetet shqiptare janë deklaruar për privatizimin e Bankës së Kursimeve dhe kanë shprehur qartë interesin e tyre për zhvillimin e procesit të privatizimit të bankave me kapital shtetëror. Çdo vonesë në të krijon probleme për bankat, tregun bankar dhe politikën monetare, duke u bërë njëkohësisht edhe qendër e debateve politike.

Pas mirimit të ligjit "Për formulën e privatizimit të Bankës së Kursimeve", por në zbatim të tij Këshilli i Ministrave do të nxjerrë akte të tjera nënligjore që do t'i shërbejnë procesit të privatizimit.

Në këtë fazë nisur nga eksperiencia e BKT janë hartuar edhe hapat e mëtejshëm të këtij procesi.

Programi i hartuar nga qeveria në bashkëpunim me Bankën Botërore përmban këto afate :

1. Shitja e BKT	Qershor 2000
2. Zgjedhja e këshilltarit për privatizimin	Fundi i prillit 2000
3. Përcaktimi i llogarive transparente në lidhje me rolin e njësisve të BK si agjenci fiskale dhe të pagesave në favor të qeverisë	Dhjetor 1999
4. Analiza e aktivitetit fitimprurës të degëve të veçanta	Mars 2000
5. Forcimi i praktikave kontabile në gjithë BK duke përfshirë edhe kompjuterizimin	Qershor 2000
6. Mbyllja e degëve me humbje	
7. Qeveria do të bëjë tenderin për BK	Fundi shtatorit 2000
8. Zgjedhja e blerësit	Fundi viti 2000

3. STRUKTURA E SISTEMIT BANKAR.

Nisur nga origjina dhe pronësia e kapitalit të bankave dhe degëve të bankave të huaja sistemi bankar do të paraqitetj :

- 2 banka me kapital shtetëror (G1)
- 2 banka me kapital të përbashkët (shqiptar dhe të huaj) (G2)
- 6 banka me kapital privat të huaj (G3)
- 3 degë të bankave të huaja² (G3)

² Degët e bankave të huaja në mbështetje të ligjit "Për bankat në Republikën e Shqipërisë" trajtohen njëllë si bankat e tjera . Si banka ashtu edhe dega e bankës së huaj kanë personalitet juridik dhe të dyja janë të regjistruara në gjykatë. Degët e bankave të huaja janë të krijuara si banka dhe të gjitha kërkesat ndaj tyre janë të njëjta si dhe për bankat. Dallimi për degët e bankave të huaja qëndron tek fakti që degët e bankave të huaja janë totalisht në pronësi të një banke tjetër të huaj, e cila përgjigjet për degën në rastin e plotësimit të kapitalit ose

Këto grupe bankash kanë veçoritë e tyre që ndryshojnë me kohë.

Grupi i parë i përbërë nga bankat tregtare me kapital shtetëror. Bankat përbërëse të këtij grupi vazhdojnë të jenë në procesin e privatizimit . Megjithë që aktiviteti i tyre gjatë procesit të privatizimit është kufizuar përsëri ky grup nuk ka humbur pozicionin e tij monopol në treg.

Bankat e grupit të parë duke pasur këtë pozicion monopol në sistemin bankar konkurrojnë bankat e reja dhe, gjithashtu, pengojnë Bankën e Shqipërisë në zbatimin e

në rast të vështirësive të ndryshme financiare. Dallimi qëndron edhe në anën organizative, banka ka këshill drejtues, komitet kontrolli etj., të zgjedhur të saj ndërsa dega e bankës së huaj këto organizma i ka të njëjtë me bankën mëmë.

standardeve të mbikëqyrjes bankare dhe krijojnë probleme për zbatimin e politikës monetare sidomos në drejtim të prezantimit të instrumenteve indirekte. Privatizimi i bankave shtetërore pritet të ndikojë në ndryshimin e kësaj strukture konkurrimi në treg dhe do të sjellë zhvillimin më tej të sistemit bankar.

Hyrja në treg e bankave të reja dhe degëve të bankave të huaja si dhe kohëzgjatja e aktivitetit të tyre, disa prej të cilave kanë 3-4 vjet, ka bërë që pozicioni monopol i bankave shtetërore të ulet por kjo ulje është relativisht e vogël. Siç shihet edhe nga tabela :

Pesha e grupeve të bankave në sistemin bankar (në përqindje):

TREGUESIT:	G1		G2		G3	
	Dhjetor 1999	Dhjetor 1998	Dhjetor 1999	Dhjetor 1998	Dhjetor 1999	Dhjetor 1998
Totali i aktiveve	81.4	85.6	5.8	5.1	12.8	9.3
Totali i depozitave	84.8	91.3	4.6	3.5	10.6	5.2
Totali i kredive të dhëna	78.1	85.9	11.4	10.1	10.5	4.0
Totali i letrave me vlerë	95.9	98.3	0.8	0.6	3.3	1.1

Siç shihet kemi ulje të treguesve, por kjo me ritme mjaft të ulta.

Grupi i dytë i bankave, bankat me kapital të përbashkët. Zënë rreth 6 për qind të sistemit bankar. Bankat e këtij grupi janë më të hershme nga bankat e tjera private, por gjatë viteve të para të aktivitetit këto banka u treguan shumë të tërhequra dhe numri i klientëve të tyre mbeti për disa vite i kufizuar.

Viti 1999 shënon një ndryshim në aktivitetin e tyre, një aktivizim në rritjen e numrit të klientëve, në përmirësimin e cilësisë së shërbimit dhe kryesisht në rritje të shumës së kredisë së dhënë. Karakteristikë e këtyre bankave është se janë të kapitalizuara mirë dhe kapitali i tyre përbën rreth 38,1 për qind të kapitalit aksioner të sistemit bankar.

Ky grup bankash ka mbetur i pandryshuar si numër, madhësi të kapitalit të paguar dhe pothuajse nuk ka ndryshim të rritjes.

Grupi i tretë i bankave, bankat private dhe degët e bankave të huaja. Këto banka janë relativisht të reja.

Brenda këtij grupi, ku përfshihen 9 banka, ka banka që kanë 2-3 vjet që kanë marrë licencën dhe tani kanë filluar të zgjerojnë aktivitetin, por ka edhe banka që janë në vitin e parë të aktivitetit dhe janë në fazën e përshtatjes së tyre me tregun dhe gjetjes së vendit të tyre në të.

Megjithatë duket qartë se tendenca e tyre është zgjerimi i aktivitetit dhe rritja graduale e vendit që ato zënë në sistemin bankar. Pesha e tyre në sistem ka ardhur duke u rritur me një ritëm të shpejtë. Në vitin 1997 ato zinin 3,7 për qind të sistemit , në vitin 1998 pesha e tyre u rrit në

9.3 për qind dhe në fund të vitit 1999 arriti në 12,8 për qind të sistemit bankar.

Në rritjen e treguesve në këtë grup bankash ka ndikuar jo vetëm rritja e numrit të bankave nëpërmjet hyrjes së bankave të reja, por edhe zgjerimi i veprimtarisë së atyre ekzistuese.

Kështu totali i bilancit në këtë grup bankash krahasuar me një vit më parë është rritur 68.8 për qind , në këtë rritje 45.7 për qind ka ardhur si rezultat i rritjes së aktivitetit të bankave ekzistuese dhe 23.1 për qind ka ardhur si pasojë e fillimit të aktivitetit të bankave të reja.

Karakteristikë e bankave të G2 dhe G3 është se ato kryesisht aktivitetin e tyre e zhvillojnë në monedhë të huaj. Kështu, totali i bilancit në monedhë të huaj kundrejt totalit të bilancit gjithsej për G2 përfaqëson 93,3 për qind ndërsa ky tregues për G3 rezulton 81,7 për qind.

4. MJAFTUESHMËRIA E KAPITALIT .

Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit, si një tregues cilësor i qëndrueshmërisë së sistemit bankar, ka pësuar një përmirësim të ndjeshëm gjatë vitit 1999.

Për herë të parë, mbas disa viteve, ai është në vlera pozitive prej 8,2 për qind nga – 1,8 për qind të rezultuar në fundvitin'98. Faktori, që ka ndikuar në rritjen e këtij treguesi është rritja e kapitalit rregullator të sistemit bankar si rezultat i shtimit të kapitalit minimal të bankave dhe fitimit të realizuar në këtë fundviti.

Rritja e kapitalit të paguar të bankave lidhet me vendimin nr.43, datë 31.03.1998 të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë, sipas të cilit të gjitha bankat dhe degët e bankave të

huaja duhet të plotësojnë kapitalin minimal të paguar prej 500 milionë lekësh. Mbështetur në këtë vendim, të gjitha bankat dhe degët e bankave të huaja (grupi III) të cilat janë licencuar dhe kanë filluar aktivitetin bankar me 200 ose 350 milionë lekë rritën kapitalin e paguar në 500 milionë lekë. Këto banka, brenda marsit 2001, duhet të plotësojnë kapitalin minimal të kërkuar për hapjen e një banke prej 700 milionë lekësh.

Në rritjen e këtij treguesi ka ndikuar edhe struktura e aktiveve të bankave vlerësuar sipas riskut. Siç shihet, nga tabela, bankat G1 kanë investuar 71.5 për qind të aktiveve të tyre në aktive pa risk në bono thesari, bankat e G2 dhe të G3 kryesisht në aktive me risk të ulët (depozita në bankat e tjera). Ndërsa bankat e G3 kanë pakësuar investimet me risk të ulët dhe kanë rritur me 7.6 për qind investimet në kredi, gjithashtu, edhe në bono thesari.

Tabela e aktiveve të klasifikuara sipas riskut (në përqindje kundrejt totalit të bilancit të çdo grupi).

Aktive të klasifikuara sipas riskut	SB		G1		G2		G3	
	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998
Aktive pa risk (0 %)	61.4	60	71.5	67.6	11.2	13.1	20.4	15.4
Aktive me risk të ulët (20 %)	19.5	23.8	11.7	17.7	48.2	39.4	56.0	70.9
Aktive me risk të mesëm (50 %)	1.4	1.2	0.7	0.2	10.2	18.4	1.8	0.1
Aktive me risk të lartë (100 %)	14.4	13.1	12.7	12.1	27.4	31.5	19.3	11.7

Për grupin e parë të bankave treguesi i mjaftueshmërisë së kapitalit është negativ dhe ndikon në uljen e treguesit të sistemit në tërësi. E kundërta ndodh me grupin e dytë dhe të tretë të bankave, që edhe për vitin 1999 paraqiten mjaft të kapitalizuara. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit respektivisht për këto dy grupe bankash, paraqitet 44,8 për qind dhe 43,5 për qind, nga 12 për qind që është norma e përcaktuar. Një strukturë e tillë e aktiveve në këtë grup bankash ka çuar në raporte shumë të larta të mjaftueshmërisë së kapitalit dhe në një tepricë të madhe të kapitalit rregullator.

Në aktivet me risk të mesëm përfshihet kredia hipotekare (për blerje, lëshime me qira ose përmirësime të banesave) ndërsa në aktivet me risk të lartë të gjitha kreditë e tjera të dhëna.

Për nga totali i bilancit peshë e çdo grupi ndaj sistemit bankar paraqitet:

	Dhjetor 1997	Dhjetor 1998	Dhjetor 1999
Grupi I	89,8	85,3	81,4
Grupi II	6,5	5,7	5,8
Grupi III	3,7	9,0	12,6
Totali bilancit (milionë lekë)	167,3	212,3	252,5

Nga treguesit e mësipërm del që, bankat dominuese në sistemin bankar, pavarësisht nga rritja e vazhdueshme e peshës specifike të bankave private dhe degëve të bankave të huaja, vazhdojnë të jenë bankat me kapital shtetëror.

Këto aktivitete duke patur një normë të lartë fitimi ndikojnë ndjeshëm në rritjen e të ardhurave financiare të bankave, duke mos lënë pas dore edhe ndikimin që ka kredidhënia në zhvillimin ekonomik apo të bizneseve të ndryshme private. Nivelet e ulta të pjesëmarrjes së bankave në këto aktivitete, ndikojnë drejtpërdrejt në të ardhurat financiare të bankave.

5. BILANCI I BANKAVE DHE CILËSIA E AKTIVEVE.

Krahasuar me fundvitin '98, totali i bilancit për sistemin bankar ka pësuar një rritje për 23,6 për qind. Në rritjen e këtij treguesi kanë ndikuar kryesisht bankat e G2 dhe G3 që gjatë vitit 1999 rezultojnë me një rritje të ndjeshme në totalin e bilancit nga thithja e llogarive rrjedhëse dhe depozitave të klientëve.

Edhe gjatë vitit 1999 nuk shihet ndonjë veçori, krahasuar me vitet e mëparshme, në strukturën e aktivitetit të sistemit bankar. Bankat kanë investuar fondet e tyre kryesisht në bono thesari, vendosje pranë bankave dhe në kredidhënie që krahasuar me vitin 1998 paraqiten me rritje.

Tabela me zërat kryesorë të aktivitet (në përqindje ndaj totalit të bilancit të grupit përkatës).

Zërat e aktivitet	G1		G2		G3	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
1. Veprime me thesarin dhe ndërbankare	87.4	89.9	52.5	61.7	86.3	81.0
Nga këto :						
- bono thesari	55.2	60.0	4.4	6.0	5.4	12.2
- marëdhënie me Bankën Qendrore	11.6	12.2	7.2	7.1	5.3	7.3
- marëdhënie me bankat e tjera	19.3	16.7	39.5	44.4	71.8	55.7
2. veprime me klientët	2.2	1.1	33.5	30.1	7.5	12.5

Struktura e aktiveve nuk paraqitet e njëjtë për të treja grupet e bankave duke shfaqur karakteristikat e veta. G1 investon në bono thesari për të mbuluar koston e depozitave, ndërsa G2 dhe G3 pjesën më të madhe të investimeve të tyre e kanë në depozitimet e fondeve të tyre të lira në bankat e tjera.

Kreditimi bankar zhvillohet vetëm nga bankat e G1 dhe G2.

Nga pikëpamja e rrezikut vihet re që, në përgjithësi, sistemi bankar tregohet mjaft konservator duke i përqëndruar investimet e tij kryesisht në aktive pa risk apo me risk të ulët.

Tabela me zërat kryesorë të pasivitet (në përqindje ndaj totalit të bilancit).

Zërat e pasivitet	G1		G2		G3	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
1. Veprime me thesarin dhe ndërbankare	1.0	0.4	3.0	6.6	4.7	5.0
2. veprime me klientët	88.5	86.5	57.3	64.5	46.1	68.9
nga këto :						
- depozita me afat	73.5	72.0	11.4	16.8	21.9	33.5
3.kapitali i aksionerëve	0.1	0.3	32.4	23.6	12.1	15.6

Rritja në llogaritë rrjedhëse dhe depozitat e klientëve për vitin'99 krahasuar me vitin'98 ka ndryshuar : ndërsa si sistem bankar vihet re një rritje vetëm 23 për qind, në bankat e G1 rritja rezulton 14,3 për qind, në ato të G2 është 59,3 për qind ndërsa në bankat e G3 rezulton një rritje 152,3 për qind.

Në këtë rritje të tejskajshme të llogarive dhe depozitave në bankat e G3 ka ndikuar jo vetëm shtimi i numrit të bankave (rreth 21,1 për qind e rritjes ka ardhur si rezultat i fillimit të veprimtarisë të 3 bankave të reja) por edhe rritja e këtij treguesi në bankat ekzistuese (në bankat ekzistuese ky tregues është rritur 131,2 për qind). Bankat e G2 dhe G3 koston e depozitave e kanë mbuluar në pjesën dërrmuese nëpërmjet vendosjeve në formë

depozitash pranë bankave jorezidente, duke ndjerë një siguri më të madhe pranë tyre, si dhe një pjesë nëpërmjet kredidhënies, ndonëse tregohen mjaft të matura.

Aktiviteti kredidhënës si sistem bankar është tepër i papërfillshëm në krahasim me totalin e bilancit, duke zënë vetëm 4,2 për qind të tij dhe duke ndikuar ndjeshëm problemet e mëdha të trashëguara në vite në drejtim të kthyeshmërisë së tyre.

Dhe ndërsa bankat e G1 janë banka me mjaft probleme të akumuluar në aktivitetin kredites, bankat e G2 dhe G3 janë në një pozicion më të mirë duke u treguar edhe mjaft të matura.

Tabela e cilësisë së portofolit të kredive (në përqindje kundrejt tepricës së kredive gjithsej).

Cilësia e portofolit të kredive	SB		G1		G2		G3	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Kreditë klasifikuara								
- standard	41.6	48.0	19.8	13.4	90.9	85.0	80.9	89.2
- në ndjekje	2.5	2.9	2.7	1.9	0.5	6.6	5.5	1.2
- nënstandard	7.6	6.6	10.8	9.3	0.8	2.0	.6	5.0

- të dyshimta	6.3	2.4	6.2	2.7	5.7	3.8	8.0	0.1
- të humbura	41.2	36.6	59.5	67.0	1.9	1.7	2.8	3.2

Për bankat e grupit të parë, bankat me kapital shtetëror, dihet ecuria dhe problemet e akumuluar prej vitesh, raporti i kredive me probleme ndaj totalit të kredive gjithësej është tepër i lartë.

Bankat e grupit të dytë janë në pozicion të mirë, kreditë standarde përfaqësojnë 85 për qind të totalit të kredive. Kreditë me probleme ndaj totalit të kredive zënë vetëm 7.5 për qind, ndërsa raporti i kredive ndaj totalit të depozitave është 49.1 për qind.

Për bankat e grupit të tretë kreditë standarde përfaqësojnë 90 për qind të tepicës së kredive, ndërsa raporti kredi gjithësej ndaj totalit të depozitave është 19.2 për qind. Në këtë grup bankash jo të gjitha bankat japin kredi, tre prej tyre janë të reja që kanë filluar aktivitetin në vitin 1999, ndërsa njëra prej tyre i është ndërprerë aktiviteti kredihënës për arsye të përkeqësimit të portofolit të kredive.

6. REZULTATI FINANCIAR DHE TREGUESIT E RENTABILITETIT.

Në këtë fundviti sistemi bankar, për herë të parë pas një periudhe pesëvjeçare, paraqitet me rezultat financiar neto pozitiv duke vlerësuar vitin 1999 si vitin më të mbarë të tij në drejtim të rezultatit financiar . Megjithatë, niveli i të ardhurave është akoma i pamjaftueshëm për të mbuluar humbjet për rreth 12,8 miliardë lekë të trashëguara nga vitet e kaluara.

Fitimi i rezultuar në këtë fundviti është 1267,8 milionë lekë nga i cili 76.8 për qind është realizuar nga bankat e G1, 16.9 për qind nga bankat e G2 dhe 6.3 për qind nga bankat e G3.

Rezultati financiar ndikon në treguesit e kthyeshmërisë së aktiveve dhe kthyeshmërisë së kapitalit, që në këtë fundviti rezultojnë të përmirësuar.

Për sistemin bankar treguesi i ROA³-së rezulton 0,6 për qind ku në G1 ky tregues rezulton 0,5 për qind, në G2 rezulton 1,6 për qind ndërsa në G3 0,3 për qind. Pra, vetëm G3 është nën nivelin e duhur të këtij treguesi.

Ndërsa ROE⁴-ja, si sistem bankar, rezulton 16 për qind, për G1 ky tregues nuk llogaritet si rezultat i kapitalit negativ, ndërsa për bankat e

G2 ky tregues është 6,1 për qind dhe për G3 2 për qind.

Një ndikim të ndjeshëm në përmirësimin e rezultatit financiar dhe kjo pothuajse tërësisht në bankat e G1 (si dominuese të depozitave në lekë) ka dhënë ulja e normës së interesit për depozitat. E themi këtë sepse **rezultati neto nga interesat janë të ardhurat bazë të sistemit bankar si pasojë e të cilave për vitin '99 sistemi rezulton me fitim për 5,1 miliardë lekë nga 39,3 milionë lekë me humbje të rezultuar në fundviti '98. Rezultati neto nga interesat është pozitiv në të gjitha bankat.**

Niveli mjaft i lartë i të ardhurave nga interesat, që së bashku me të ardhurat nga komisionet bankare kanë bërë të mundur që sistemi bankar jo vetëm të përballojë shpenzimet për krijimin e fondeve rezervë për mbulimin e humbjeve nga kreditë (konform rregulloreve të nxjerra për këtë qëllim) si dhe shpenzimet e veprimtarisë së vetë bankave, por dhe të dalë me fitim. Edhe në drejtim të burimit të të ardhurave financiare dhe të kryerjes së shpenzimeve shihen veçori për grupet e bankave.

- Në drejtim të sigurimit të të ardhurave nga interesat dhe të pagimit të tyre :
 - bankat e G1 ndërsa 84 për qind të të ardhurave nga interesat i kanë siguruar nga investimi në bono thesari, 99,3 për qind të shpenzimeve për interesa shkojnë për pagimin e interesave për llogaritë dhe depozitat e klientëve;
 - bankat e G2 kanë një shpërndarje në sigurimin e të ardhurave 36,1 për qind e tyre kanë ardhur nga interesat e siguruara nga vendosjet pranë bankave, 49,9 për qind nga interesat e arkëtuara nga kredihënja ndërsa rreth 14 për qind nga investimet në bono thesari. Përsa i përket shpenzimeve për interesa rreth 80,4 për qind të tyre i takojnë interesave të paguara për llogaritë dhe depozitat e klientëve.
 - bankat e G3 rreth 45 për qind të të ardhurave nga interesat i sigurojnë nga vendosjet pranë bankave, 24,4 për qind nga kredihënja dhe 28,8 për qind nga investimet në bono thesari, ndërsa 87,2 për qind të shpenzimeve për interesa i takojnë llogarive dhe depozitave të klientëve.

- Në drejtim të shpenzimeve të veprimtarisë :

³ ROA – Kthyeshmëria nga aktivet.

⁴ ROE – Kthyeshmëria nga kapitali aksioner.

- për bankat e G1, rreth 4,7 për qind e të ardhurave financiare shkojnë për shpenzimet e veprimtarisë së vetë bankave ose 2,4 për qind e të ardhurave financiare shpenzohen vetëm për personelin e bankave;
- për bankat e G2 këta tregues rezultojnë respektivisht 37,1 për qind dhe 14,6 për qind;
- ndërsa për bankat e G3 treguesit rezultojnë 32,4 për qind dhe 9,1 për qind.

Të dhënat e mësipërme tregojnë për një kosto më të lartë të bankave të G2 dhe të G3 si për zhvillime teknologjike, por edhe për paga më të larta në drejtim të personelit të tyre.

3. Shpenzimet për provigjone :

- në bankat e G1, 180,9 për qind e të ardhurave nga kreditë shkojnë për krijimin e provigjoneve për mbulimin e humbjeve nga kreditë;
- në bankat e G2, 20,7 për qind e të ardhurave nga kredidhënia shkojnë për krijimin e provigjoneve;
- në bankat e G3 ky tregues rezulton 10,1 për qind (janë 3 banka që nuk kanë dhënë kredi dhe si rrjedhojë nuk kanë krijuar provigjone).

Konkluzione.

- Zhvillimet e sistemit bankar janë ngushtësisht të lidhura me zhvillimin

tërësor të ekonomisë së vendit, me zhvillimet dhe fuqizimet e shoqërive me kapital privat.

- Sistemi bankar gjatë vitit 1999 ka ndryshime strukturore, në favor të aktivitetit bankar privat, të cilit gjatë vitit 2000 do t'i shtohet edhe Banka Kombëtare Tregtare e privatizuar.
- Sistemi bankar, në përgjithësi, po investon në përmirësimin e teknologjisë që do të ndikojë në rritjen e cilësisë dhe shpejtësisë së shërbimeve dhe për rrjedhim rritjen e klientelës së bankave.
- Një ndikim pozitiv në përmirësimin e strukturës së investimeve ka edhe politika e ndjekur nga Banka e Shqipërisë në drejtim të uljes së normës së interesit për depozitat në lekë për bankat me kapital shtetëror, por kjo lidhet me interesimin e bankave me kapital privat për thithjen e depozitave në lekë.

Në këtë kuadër të përgjithshëm mbikëqyrja bankare luan rolin e saj nëpërmjet anës rregullative, inspektive në vend dhe analizave të veçanta apo të përgjithshme të bankave, si dhe nëpërmjet masave korrektuese të propozuara në kohë.

Miranda Ramaj

Vjollca Berberi

Departamenti Mbikëqyrjes